

CYNLLUN MARCIO TAG

HAF 2015

**BIOLEG DDYNOL - HB2
1072/52**

CYFLWYNIAD

Y cynllun marcio canlynol yw'r un a ddefnyddiwyd gan CBAC ar gyfer arholiad 2016. Penderfynwyd arno'n derfynol yn dilyn trafodaeth fanwl mewn cynadleddau arholwyr gan yr holl arholwyr oedd yn ymwneud â'r asesu. Cynhaliwyd y cynadleddau yn fuan ar ôl sefyll y papurau fel y gellid cyfeirio at yr amrediad llawn o ymatebion ymgeiswyr, gyda sgriptiau wedi'u llungopïo yn sail i'r drafodaeth. Nod y cynadleddau oedd sicrhau bod y cynlluniau marcio wedi'u dehongli a'u defnyddio yn yr un modd gan yr holl arholwyr.

Gobeithir y bydd y wybodaeth hon o gymorth i ganolfannau ond caiff ei gydnabod ar yr un pryd y gallai fod gan athrawon safbwyntiau gwahanol ynglŷn â manylion neu ddehongli gan nad ydynt wedi bod yn rhan o'r gynhadledd farcio.

Mae'n flin gan CBAC ond nid oes modd iddo ymgymryd ag unrhyw drafodaeth na gohebiaeth am y cynllun marcio hwn.

Cwestiwn		Manylion marcio	Marciau Ar Gael																		
1	(a)	1 marc am bob rhes gywir:	4																		
		<table border="1"> <thead> <tr> <th>Tacson</th> <th>Grŵp</th> <th>Dosbarthiad bodau dynol modern</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>TEYRNAS</td> <td>B</td> <td>ANIMALIA</td> </tr> <tr> <td>FFYLWM</td> <td>E</td> <td>CHORDATA</td> </tr> <tr> <td>DOSBARTH</td> <td>A</td> <td>MAMMALIA</td> </tr> <tr> <td>URDD</td> <td>C</td> <td>PRIMATIAID</td> </tr> <tr> <td>TEULU</td> <td>D</td> <td>HOMINIDAE / HOMINIDAU</td> </tr> </tbody> </table>		Tacson	Grŵp	Dosbarthiad bodau dynol modern	TEYRNAS	B	ANIMALIA	FFYLWM	E	CHORDATA	DOSBARTH	A	MAMMALIA	URDD	C	PRIMATIAID	TEULU	D	HOMINIDAE / HOMINIDAU
	Tacson	Grŵp		Dosbarthiad bodau dynol modern																	
	TEYRNAS	B		ANIMALIA																	
	FFYLWM	E		CHORDATA																	
DOSBARTH	A	MAMMALIA																			
URDD	C	PRIMATIAID																			
TEULU	D	HOMINIDAE / HOMINIDAU																			
	(b)	<u>Homo sapiens</u> sillafiad cywir yn unig	1																		
	(c)	Unrhyw 2 o'r canlynol: i gyd yn gelloedd ewcaryotig/ organynnau pilennog/ organynnau wedi'u henwi; NID cloroplast dim cellfuriau; amgellog;	2																		
	(ch)	bacteria – peptidoglycan/ mwrein; planhigion – cellwlos; ffyngau - citin;	3																		
		Cyfanswm cwestiwn 1	[10]																		

Cwestiwn		Manylion marcio	Marciau Ar Gael	
2	(a)	(i) Y ddau am 1 marc: 1 = amlyncu 4 = carthu	1	
		(ii) Unrhyw 2 o'r canlynol - (Mae gan fodau dynol ddeiet amrywiol felly mae) pob rhan o'r coludd yn gwneud gwaith penodol/ neu eiriad tebyg â'r un ystyr; Derbyn treuliad mecanyddol a chemegol yn gallu cael eu gwahanu/ mathau bwyd gwahanol yn gallu cael eu treulio dan amodau gwahanol/ addasiadau gwahanol ar gyfer treuliad/ amsugniad - darparu pH gwahanol ar gyfer actifedd ensymau gwahanol; - treulio bwyd yn (fwy) effeithlon;	uchafswm o 2	
	(b)	(i) X – labelu llinell at yr epitheliwm; Y – labelu llinell at y lacteal;	2	
		(ii) gwythien bortal hepatic	1	
		(iii) {dadamineiddio / grwpiau amino yn cael eu tynnu}/ {NH ² /grŵp amino) wedi'i drawsnewid yn wrea; y gweddill yn cael ei drawsnewid yn garbohydrad (a'i storio).	2	
	(c)	(i) ilewm; colon/ coluddyn mawr/ caecum;	2	
		(ii) Unrhyw 2 o'r canlynol - (dolor rhydd yn) lleihau'r gallu i amsugno maetholion/ llai o {halwynau/ glwcos} yn cael eu hamsugno; - angen halwynau i adfer cydbwysedd ïonig gwaed / i amsugno / i gyd-gludo maetholion; - mae angen glwcos ar gyfer {syntheseiddio ATP / cludiant actif/ resbiradaeth};	2	
		(iii) Unrhyw 2 o'r canlynol - mae llawer (o rywogaethau eisoes) yn gallu gwrthsefyll gwrthfotigau/ mae Colera yn gram negatif ac felly wedi'i ddiogelu rhag gwrthfotigau; - lleihau'r risg o allu gwrthsefyll gwrthfotigau; - dim angen gwrthfotigau – triniaeth ailhydradu fel arfer yn ddigon/ neu eiriad tebyg â'r un ystyr;	2	
	Cyfanswm cwestiwn 2			[14]

Cwestiwn			Manylion marcio	Marciau Ar Gael
3	(a)	(i)	X = pen gwythiennog	1
		(ii)	pCO ₂ is/pO ₂ uchel Derbyn cyfeiriadau at lefelau CO ₂ /O ₂	1
	(b)	(i)	5.1	1
		(ii)	Crynodiad CO ₂ yn yr alfeolws a'r {plasma / gwaed} {yn cyrraedd ecwilibriwm/ yn gytbwys/ yr un peth/ dim trylediad pellach}/ neu eiriad tebyg â'r un ystyr;	1
	(c)		{lleihau'r pellter tryledu/ pellter tryledu byr};	1
	(ch)		lleihau'r tyniant arwyneb; cadw'r alfeoli ar agor/ atal (waliau'r) alfeoli rhag dymchwel/cwmpo i mewn/ atal y tu mewn i'r alfeoli rhag mynd yn sownd wrth ei gilydd;	2
Cyfanswm Cwestiwn 3				[7]

Cwestiwn		Manylion marcio	Marciau Ar Gael
4	(a)	haen allanol: {colagen / meinwe gyswllt} (anelastig) i wrthsefyll pwysedd/ atal gorymestyn; haen ganol: {ffibrau elastig/ cyhyrau} ar gyfer {ymestyn/ adlamu} cyhyr {i addasu diamedr y rhydweli/ {ar gyfer darwasgiad/ ymlediad} haen fewnol: (endotheliwm) llyfn i leihau ffrithiant;	3
	(b)	(i) I A - 2 o {wrea/ carbon deuocsid/ dŵr/ halwynau} am 1 marc; II B - 2 o {glwcos / asidau amino / dŵr / ocsigen / sylwedd cywir arall} am 1 marc;	2
		(ii) Unrhyw 2 o'r canlynol - ffrithiant yn cynyddu/ mwy o wrthiant i'r llif; - cyfanswm arwynebedd trawstoriadol yn cynyddu; Gwrthod arwynebedd arwyneb - cyfaint y gwaed yn lleihau/ (llai o wasgedd) wrth i'r dŵr gael ei wthio allan;	2
		(iii) Protein;	1
	Cyfanswm Cwestiwn 4		

Cwestiwn		Manylion marcio		Marciau Ar Gael										
5	(a)	(i)	E / mêr esgyrn		1									
		(ii)	B / chwarren thymws		1									
		(iii)	D / pibellau lymff		1									
		(iv)	A / nodau lymff C / dueg		2									
	(b)	(i)	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Math o ymateb imiwn</th> <th>Enw'r ymateb</th> <th>Enw'r lymffocytâu sy'n gyfrifol</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Math 1</td> <td>anianol;</td> <td>B;</td> </tr> <tr> <td>Math 2</td> <td>cell-gyfryngol;</td> <td>T;</td> </tr> </tbody> </table>		Math o ymateb imiwn	Enw'r ymateb	Enw'r lymffocytâu sy'n gyfrifol	Math 1	anianol;	B;	Math 2	cell-gyfryngol;	T;	4
			Math o ymateb imiwn	Enw'r ymateb	Enw'r lymffocytâu sy'n gyfrifol									
			Math 1	anianol;	B;									
			Math 2	cell-gyfryngol;	T;									
		(ii)	celloedd cof: adnabod yr antigen (os yw'n ymddangos eto); cychwyn ymateb imiwn {cyflymach/cryfach}/ lleihau cyfnod diddigwydd/ mwy o {gelloedd plasma/ gwrthgyrff} yn cael eu cynhyrchu; Gwrthod cyfeiriadau anghywir at ymatebion cell-gyfryngol		2									
			celloedd plasma; {syntheseiddio / cynhyrchu} gwrthgyrff penodol / neu eiriad tebyg â'r un ystyr; {secretu/ rhyddhau} gwrthgyrff (i'r plasma); Gwrthod cyfeiriadau anghywir at ymatebion cell-gyfryngol		2									
	Cyfanswm Cwestiwn 5		[13]											

Cwestiwn		Manylion marcio	Marciau Ar Gael
7	(a)	Gan gyfeirio at enghreifftiau wedi'u henwi, disgrifiwch ac eglurwch sut mae clefydau sy'n cael eu hachosi gan ficro-organebau'n cael eu trosglwyddo, a sut mae'n bosibl lleihau neu atal y clefydau hyn rhag cael eu trosglwyddo. A Trosglwyddiad: Bwyd wedi'i halogi B Enghraifft: <i>Salmonella</i> / Salmonellosis ; <i>E.coli</i> C Atal: drwy goginio / storio mewn amodau oer / gwella hylendid / neu eiriad tebyg â'r un ystyr D Trosglwyddiad: Dŵr wedi'i halogi gan {garthion/ ymgarthion} E Enghraifft: <i>Vibrio cholera</i> / Colera F Atal: {diheintio/ glanweithio/ berwi} dŵr yfed/ trin carthion yn well Gwrthod dŵr glân G Trosglwyddiad: Trosglwyddiad {aerosol/ defnynnau/ wedi'i gludo drwy'r awyr} / peswch/ tisian H Enghraifft: <i>M.tuberculosis</i> / TB I Atal: Rhaglen brechu (BCG) J Trosglwyddiad: Trosglwyddiad gan anifeiliaid / fector/ fector wedi'i enwi K Enghraifft: <i>Plasmodium</i> / Malaria L + Atal: disgrifiad o ddau ddull addas i atal trosglwyddiad M N Dull trosglwyddiad arall + enghraifft berthnasol ee., rhyw diamddiffyn - <i>Syphilis</i> / rhannu nodwyddau – hepatitis O Disgrifiad o ddull addas i atal trosglwyddiad y clefyd sydd wedi'i enwi yn N Rhowch farciau N ac O os yw'n cyfeirio at drosglwyddiad firsau Cyfanswm Cwestiwn 7 a	[10] [10]

Cwestiwn		Manylion marcio	Marciau Ar Gael
7	(b)	Disgrifiwch sut mae pobl yn cael eu heintio â <i>Taenia solium</i>, <i>Ascaris a Schistosoma</i> a sut mae pob un o'r organebau hyn wedi addasu i oroesi a heintio organebau lletyol eraill. <i>Taenia solium</i> / Llyngyren borc A heintiad drwy fwyta porc {heb ei goginio ddigon / amrwd}/ bwyta porc {heb ei goginio ddigon / amrwd} yn cynnwys {cyfnodau heintiol / larfau} Gwrthod halogiad wyau B sgolects / bachau a sugnolynau Gwrthod bachwyr C i atal dod yn rhydd oherwydd peristalsis/ neu eiriad tebyg â'r un ystyr; D cwtigl trwchus / cynhyrchu mwcws / atalyddion ensymau Derbyn disgrifiadau E atal effaith {ensymau/ HCl/ asid} (treuliol) F dim / llai o system dreulio G amsugno maetholion sydd wedi'u treulio eisoes drwy {wal/ arwyneb} y corff H Proglotidau / segmentau'n ddeurywiol / hunan ffrwythloni/ disgrifiad o ddeurywiad I Dim angen dod o hyd i gymar i gynhyrchu wyau <i>Ascaris lumbricoides</i> / <i>Ascaris</i> J heintio drwy amlyncu wyau K Wyau'n gallu goroesi am amser hir / yn anodd eu {lladd / dinistrio} <i>Schistosoma</i> / <i>Sgistosomiasis</i> / <i>Bilharzia</i> L heintio wrth i ffurfiau larfal dreiddio drwy'r croen mewn dŵr (croyw) Derbyn cyfeiriad at falw(od)en fel organeb letyol M Mae gan yr wyau ddrain i ddianc o'r gwaed i'r coluddyn / pledren rhowch farciau N ac O unwaith a dim ond os yw'n cyfeirio at un o'r rhywogaethau N cyfeirio at gynhyrchu niferoedd mawr o {wyau/ larfau} O i gynyddu'r siawns o heintio (organeb letyol newydd/ organeb letyol eilaidd) Cyfanswm Cwestiwn 7 b	[10]
			[10]